

άνοδος

το φροντιστήριο των επιτυχιών

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ 03/06/2026

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.α

1. ΣΩΣΤΟ
2. ΛΑΘΟΣ

A1.β.

i) Η αντωνυμία «αὐτοῖς» αναφέρεται στα : «ἐν τοῖς συναλλάγμασι», «ἐν τοῖς δικαίοις», «ἐν τοῖς δεινοῖς», «περὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ὀργάς»

ii) Η αντωνυμία «τούτων» αναφέρεται στη λέξη : «τὰς ἐνεργείας»

B1.

Στο δοθέν απόσπασμα ο Σταγειρίτης φιλόσοφος επιδιώκει να αποδείξει με τη χρήση επιχειρημάτων ότι η ηθική αρετή δεν υπάρχει μέσα μας εκ φύσεως. Αντιθέτως, είναι αποτέλεσμα εθισμού, την διαμορφώνει δηλαδή ο άνθρωπος στην πορεία της ζωής του. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τις τέχνες.

Αναφερόμενος στις αρετές και στις τέχνες περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο αυτές γεννιούνται και φθείρονται. Πιο συγκεκριμένα, τόσο η απόκτηση της αρετής όσο και η μη απόκτησή της από τον άνθρωπο έχει ως αφετηρία τις ίδιες αιτίες και επιδιώκεται με τα ίδια μέσα, ακολουθείται δηλαδή η ίδια διαδικασία, το *ἐθίζειν* («ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν ... καὶ φθείρεται»). Είναι αξιοσημείωτο ότι στην αριστοτελική φιλοσοφία είναι θεμελιώδες το αντιθετικό δίπολο «γίνεται - φθείρεται» ήδη από της απαρχές της φιλοσοφικής του σκέψης. Κάθε αρετή, λοιπόν, με την καλή εξάσκηση γεννιέται και κατακτάται, ενώ με την κακή χάνεται, δεν κατακτιέται ποτέ. Εύλογα συμπεραίνει κανείς πως η ποιότητά της εξαρτάται από την ποιότητα του εθισμού που την προκαλεί. Θα γίνουμε ηθικά ενάρετοι, μόνο αν εξασκηθούμε σωστά σε ηθικά ενάρετες πράξεις σύμφωνα με τους κανόνες της τέλει αρετής.

Προς επίρρωση της θέσης του ότι η ποιότητα της άσκησης που προηγείται καθορίζει την ποιότητα της δεξιότητας, αξιοποιεί μία αναλογία από τις τέχνες και συγκεκριμένα των κιθαριστών και των οικοδόμων. Ως τέχνη ορίζεται το σύνολο των γνώσεων και δεξιοτήτων που επιτρέπουν στον συγκεκριμένο κάτοχό τους να παράγει μορφές, τεχνικά δημιουργήματα. Υπό αυτήν την έννοια, δηλώνει ο Αριστοτέλης, η τέχνη μιμείται τη φύση· κοινός παράγοντας που τις συνδέει είναι η ύπαρξη κάποιας δημιουργικής λογικής. Έτσι, τεχνίτης δεν είναι μόνο ο καλλιτέχνης αλλά γενικότερα ο δημιουργός, και προϊόντα της τέχνης όχι μόνο τα καλλιτεχνικά έργα αλλά όλα τα δημιουργήματα του τεχνίτη. Ο παράγοντας εκείνος που κάνει τη διαφορά στην απόκτηση ή μη των τεχνών δεν είναι άλλος από την ποιότητα του εθισμού, δηλαδή το **εὖ** ή το **κακῶς** ἐθίζειν.

Ολοκληρώνοντας ο Αριστοτέλης τον συλλογισμό του μέσω της αρνητικής απόδοσης του υποθετικού λόγου («εἰ γάρ ... κακοί») έχει την πρόθεση να αναδείξει τη συμβολή του δασκάλου στην παραπάνω διαδικασία. Ειδικότερα, η απόκτηση των αρετών και των τεχνών είναι εφικτή εφόσον επιτευχθεί η άμεση συνεργασία μαθητή και δασκάλου. Ο τελευταίος οδηγεί τον ασκούμενο στο **εὖ ἐθίζειν** διδάσκοντας τους κανόνες της αρετής και της τέχνης και τους τρόπους εφαρμογής τους. Εξάλλου, το είδος του υποθετικού λόγου (αντίθετο του πραγματικού) τονίζει το αδύνατο της υιοθέτησης της ηθικής αρετής και τέχνης δίχως την αρωγή του δασκάλου.

Καθίσταται επομένως σαφές ότι φορέας της αρετής και κάτοχος μιας τέχνης μπορεί να γίνει κάποιος μέσω της συνεχούς άσκησης, της επανάληψης και του καθοδηγητικού ρόλου του δασκάλου.

B2. Τόσο στο παράλληλο απόσπασμα από την ομιλία του καθηγητή Μιχάλη Σταθόπουλου όσο και στο δοθέν χωρίο των *Ηθικών Νικομαχείων* του Αριστοτέλη παρατίθενται οι απόψεις των δύο διανοητών σχετικά με τη συμπεριφορά και τις επιλογές του ατόμου στα πεδία της ανθρώπινης πράξης.

Πιο συγκεκριμένα, ο καθηγητής Σταθόπουλος επισημαίνει ότι οι ποικίλες σχέσεις του ανθρώπου σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο πρέπει να διέπονται από πνεύμα δικαίου. Βασικό συστατικό της δικαιοσύνης είναι η φιλάλληλη και κοινωνιοκεντρική στάση του ανθρώπου με απώτερο στόχο την επικράτηση αλτρουιστικού κλίματος. Η δικαιοσύνη συμπορεύεται με την επιείκεια πέρα από το χώρο του δικαίου και στο πλαίσιο της ζωής σε μία οργανωμένη κοινωνία και εμπεδώνεται σε συνάρτηση με τον άλλον. Ο δίκαιος άνθρωπος οφείλει στη συμπεριφορά και τις επιλογές του να σέβεται την θεώρηση - οπτική του συνανθρώπου του χωρίς να την ενστερνίζεται αναγκαστικά. Δεν πρόκειται βέβαια για μια επιφανειακή θεώρηση, αλλά μια ουσιαστική και έμπρακτη στήριξη του συμπολίτη του όπως άλλωστε επιτάσσουν και οι θεσπισμένοι κανόνες δικαίου.

Αντίστοιχα, και για τον Σταγειρίτη φιλόσοφο η αρετή είναι κοινωνική και διαπλάθεται μέσα από τις διαπροσωπικές σχέσεις. Στο δοθέν απόσπασμα «Οὕτω δὴ

... «άδικοι» τονίζεται ότι ο τρόπος με τον οποίον συμπεριφέρεται ο άνθρωπος στην καθημερινότητά του, όταν σε έρχεται σε επαφή με άλλους, θα τον οδηγήσει στην απόκτηση ή μη της αρετής της δικαιοσύνης. Ανάλογα με τον τρόπο που θα επιλέξει να διαχειριστεί τις καθημερινές του συναλλαγές με τους συνανθρώπους θα καταταχθεί είτε στους δίκαιους είτε στους άδικους. Αν δηλαδή φέρεται κατ' επανάληψη έντιμα και ηθικά σε κάθε του συναλλαγή αυτό θα του γίνει συνήθεια και θα παγιωθεί ως μόνιμο χαρακτηριστικό του· θα θεωρείται δίκαιος. Το αντίθετο χαρακτηριστικό - του αδίκου - θα διαμορφώσει εάν φέρεται με τρόπο ανέντιμο, που δεν υπακούει στους κανόνες της ορθής συμπεριφοράς. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανταλλακτική σχέση μεταξύ των πολιτών, όπως αυτή διαφαίνεται από τον όρο «συναλλάγματα», είναι ιδρυτική και συστατική για την κοινωνία καθώς τα συναλλάγματα αποτελούν ένα πεδίο ανάπτυξης και εμφάνισης ηθικών σχέσεων.

Καταληκτικά, οι απόψεις και των δύο διανοητών είναι κοινωνικά προσανατολισμένες. Δίνουν μεγάλη έμφαση στον τρόπο που θα φερθεί ο άνθρωπος απέναντι στον συμπολίτη του, σε σκοπό την εύρυθμη κοινωνική συνύπαρξη.

B3.

1. ΛΑΘΟΣ
2. ΛΑΘΟΣ
3. ΣΩΣΤΟ
4. ΣΩΣΤΟ
5. ΛΑΘΟΣ

B4.

ρυπογόνος: γινόμενον/γίνονται/γίνεται/γινόμεθα

ανάθεση: νομοθέται / νομοθέτου

ένδεια: ἔδει / δεῖ

ξέφρενος: σώφρονες

διάστρεμμα: ἀναστρέφεισθαι

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1

Επομένως, ποιος θα τολμούσε υπ' αυτές τις συνθήκες να επιχειρήσει κάτι τέτοιο; Μου φαίνεται λοιπόν ότι είναι παράξενο, από τη μια μεριά εσείς, στους οποίους η πόλη έχει αναθέσει διαχρονικά να φροντίζετε τις ιερές ελιές, το ότι ούτε μου επιβάλατε ποτέ ως τώρα πρόστιμο επειδή εργαζόμουν παράνομα (στο χώρο αυτό), ούτε με οδηγήσατε σε δίκη επειδή έκοψα (κάποια ιερή ελιά), απ' την άλλη μεριά ότι αυτός, ο οποίος ούτε τυχαίνει να καλλιεργεί κοντά ούτε να έχει οριστεί υπεύθυνος ούτε να είναι σε ηλικία ώστε να γνωρίζει τέτοια ζητήματα, με κατήγγειλε ότι έκοψα μια ιερή ελιά από τη γη.

Γ2 Στο δοθέν απόσπασμα από το έργο του Λυσία « Περί τοῦ Σηκοῦ Ἄπολογία», ο ομιλητής υπερασπίζεται τον εαυτό του από την κατηγορία ότι έκοψε ένα ιερό ελαιόδενδρο επικαλούμενος μια σειρά επιχειρημάτων. Αρχικά ισχυρίζεται ότι θα του ήταν ευκολότερο να παρανομήσει την εποχή των Τριάκοντα, διότι τότε, όποιος ήθελε, μπορούσε να αδικεί πιο εύκολα απ' ό,τι σε περίοδο δημοκρατίας και ότι επιπλέον ο ίδιος δεν έχει διαπράξει κάποιο αδίκημα ούτε επί τυραννίας ούτε επί δημοκρατίας («πότερον δέ... φανήσομαι»). Στη συνέχεια αναφέρει ότι θα ήταν εντελώς απερίσκεπτος αν, ενώ ο χώρος αυτός ήταν υπό την φροντίδα της Βουλής, προσπαθούσε να κόψει την ιερή ελιά από ένα σημείο όπου δεν υπήρχε κανένα άλλο δένδρο παρά μόνο ένας περίβολος ελιάς, και το οποίο περιέβαλλε δρόμος, υπήρχαν γείτονες κι από τις δυο πλευρές, ήταν δε αφύλακτο και ορατό από παντού («Πῶς δ' ἂν ...έστίν»). Συνεχίζει λέγοντας ότι, κατά τη γνώμη του, ήταν παράδοξο το γεγονός πως, ενώ η πόλη είχε επιφορτίσει τα μέλη της Βουλής να επιβλέπουν τις ιερές ελιές, αυτά ποτέ ως τότε ούτε τον τιμώρησαν για παράνομη εργασία ούτε τον οδήγησαν σε δίκη για το κόψιμο κάποιας ελιάς («Δεινόν δέ μοι... καταστήσαι»): αντιθέτως, τον κατηγορεί κάποιος που ούτε καλλιεργούσε σε κοντινή απόσταση ούτε του είχε ανατεθεί να επιβλέπει τις ιερές ελιές ούτε βρισκόταν στην κατάλληλη ηλικία να γνωρίζει για τέτοια θέματα («τοῦτον δ' ... ἀφανίζειν»).

Γ3.α.

τοῦτον: τούτους

ὄς: οἷ

γεωργῶν: γεωργοῦντες

τυγχάνει: τυγχάνουσι(ν)

ἐπιμελητής: ἐπιμεληταί

ήρημένος: ήρημένοι

Γ3.β.

διαβεβλημένος: διαβλήθητι

άφανίζειν: άφανιεῖν

φησιν: φαίη

περιοικοῦσι: περιώκουν

Γ4.α.

οὔσης: επιρρηματική χρονική μετοχή, γενική απόλυτη, με υποκείμενο το «δημοκρατίας»

άδικεῖν: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα «έξῆν»

έμαυτῶ: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, δοτική αντικειμενική στο «κακονούστατος»

έλαῶν: αντικείμενο στο «έπιμελεῖσθαι»

ώς άφανίσαντα: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας, με υποκείμενο το «με»

έπιμελητής: κατηγορούμενο στο «ός» από το «ήρημένος»

Γ4.β.

Υπόθεση: Εἰ ἦν

Απόδοση: ἄν έπεχείρησα

Είδος: Αντίθετο του πραγματικού

Μεταροπή σε προσδοκώμενο :

Υπόθεση: Ἐάν (ἤ ἄν , ἤ ἦν) ῶ

Απόδοση: έπιχειρήσω